

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ในระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จากเดิมระบบชุมชนเกษตรกรรมในสังคมไทยเป็นสังคมแบบชุมชนครอบครัว และชุมชนเป็นสถาบันหลักในการผลิต (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2547) เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีการผลิตแบบธรรมชาติพึ่งพาตนเอง ต่อมาเมื่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป การเกษตรมีลักษณะเปลี่ยนไปเป็นการเร่งผลผลิตเพื่อการค้าและการส่งออก ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรจากระบบเกษตรชุมชนมาเป็นระบบชุมชนเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว ซึ่งหากทำหลายปีติดต่อกันโดยไม่มีการดูแลระบบนิเวศของดินให้สมบูรณ์จะส่งผลทำให้ดินจืด ผลผลิตมีจำนวนลดลง และต้องใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งมีราคาสูง เพื่อการเร่งผลผลิต นอกจากนั้นการปลูกเชิงพืชเดี่ยวไม่กึ่งชนิดยังทำให้เกิดการระบาดของแมลงและโรคต่างๆ จนต้องใช้สารเคมีและสารฆ่าแมลงต่างๆเพิ่มขึ้น จนเป็นอันตรายต่อดิน พืช คน และสิ่งแวดล้อม (อานัฐ ดันโซ, 2549) ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง รายได้ที่ได้รับน้อยลง แต่รายจ่ายกลับสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 90 เข้าสู่ระบบสินเชื่อ มีหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

นอกจากปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพแล้ว การจัดหาที่อยู่อาศัยก็เป็นปัญหาใหญ่ประการหนึ่ง เนื่องจากราคาวัสดุก่อสร้างที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามสถานะเศรษฐกิจ จึงทำให้ในปัจจุบันการสร้างอาคารบ้านเรือนซึ่งนิยมใช้ อิฐ หิน ปูน ทราย และในการก่อสร้างต้องใช้ช่างเฉพาะทางซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมาก ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างจึงเป็นภาระที่หนักสำหรับเกษตรกรในการสร้างที่อยู่อาศัย เกษตรกรจึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้เหมือนสมัยก่อน อีกทั้งการได้มาของวัสดุเหล่านี้เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดผลเสียโดยรวมต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติ ในส่วนของการใช้ไม้ในการก่อสร้างนั้นเนื่องจากประชากรที่มากขึ้น เนื่องจากความต้องการการใช้ทรัพยากรไม้มีมากขึ้น แต่ป่าไม้กลับมีจำนวนลดลง รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายให้ป่าอยู่ในการดูแลของภาครัฐ โดยการตั้งกรมป่าไม้ในปี 2439 มีการจัดพื้นที่เขตอนุรักษ์และเขตป่าสงวน และมีแนวโน้มว่าจะขยายพื้นที่มากขึ้น ทำให้การสร้างบ้านที่เคยใช้ไม้จากป่าไม่สามารถรองรับความต้องการของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นได้ และการตัดไม้เพื่อการสร้างที่อยู่อาศัยเป็น

กระบวนการที่ซับซ้อน จึงทำให้เกิดปัญหาการลักลอบการตัดไม้เพื่อการซ่อมแซมและสร้างที่อยู่อาศัยอยู่บ่อยๆ

ในขณะเดียวกัน ตลอดเวลา 50 ปีที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเล็งเห็นและทรงพยายามช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่ทำกินและการเลี้ยงชีพในภาคเกษตรกรรม พัฒนาเกษตรกรไทยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเสนอแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการจัดการแบ่งพื้นที่เพื่อทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งไร่ นา พืชไร่ พืชสวน พืชยืนต้น ไม้ใช้สอยเคมีต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองและพึ่งปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด การจัดการดังกล่าวเป็นการจัดการเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเลี้ยงชีพ แต่ยังคงการจัดการเพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านที่อยู่อาศัย ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ในการมุ่งเน้นให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ การปลูกไม้ไว้สำหรับสร้างบ้านของตนเองจึงน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีของเกษตรกร เนื่องจากไม้เป็นวัสดุที่สามารถจัดหาเองและจัดการได้โดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยภายนอกมากนัก วิทยานิพนธ์เล่มนี้นำเสนอแผนการปลูกไม้ไว้สร้างบ้านของเกษตรกร อันจะเป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองเสริมความเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นผลดีต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมโดยรวม

1.2 เนื้อหาของวิทยานิพนธ์

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหาเรียงลำดับตั้งแต่บทที่ 2 ดังต่อไปนี้

บทที่ 2 ทฤษฎี วัตถุประสงค์และวิธีวิจัย ซึ่งจะได้กล่าวถึง ทฤษฎีและการปฏิบัติที่สนับสนุนแนวคิดการปลูกไม้เพื่อการสร้างบ้าน ทั้งจากตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่และจากการปฏิบัติจริงของกลุ่มเกษตรกรซึ่งนำไปสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยและลำดับวิธีวิจัยต่อไป

บทที่ 3 กรณีศึกษาจากเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์ ในบทนี้ได้ทำการศึกษาดังมุมมองของเกษตรกรที่มีต่อแนวคิดการวางแผนการปลูกไม้เพื่อการสร้างบ้าน การแยกและขยายครอบครัวซึ่งมีผลต่อรูปแบบบ้าน และการนำไม้ที่ปลูกมาใช้ก่อสร้างบ้านเพื่ออยู่อาศัยของปราชญ์ชาวบ้าน ตลอดจนกรณีศึกษาบ้านตัวอย่างที่สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช เพื่อนำไปสู่การออกแบบบ้านตัวอย่างเพื่อการคำนวณปริมาณไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างและการปลูกไม้ดังกล่าวต่อไป

บทที่ 4 ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง เนื่องจากไม้ที่ใช้ก่อสร้างมีมากมายหลายชนิดขึ้นอยู่กับพื้นที่แต่ละพื้นที่ ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงไม้ต่างๆที่ใช้ในการก่อสร้างที่เหมาะสมต่อพื้นที่ที่ทำการศึกษารับปรับใช้ไม้ชนิดต่างๆที่เหมาะสมต่อการก่อสร้างบ้าน และแนวทางการปลูกไม้ชนิดนั้นๆ

บทที่ 5 บ้านต้นแบบสำหรับการคำนวณปริมาณไม้ จะได้กล่าวถึงการออกแบบบ้านโดย
การคำนึงถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและการปรับใช้ให้เหมาะสมต่อวิถีชีวิตปัจจุบัน เพื่อ
นำไปสู่การคำนวณปริมาณไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง

บทที่ 6 การคำนวณไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved